

PROBLEMTOLKARNA HAR MAKTEN

Frågan om vem som egentligen sitter på makten är ständigt närvarande i den offentliga debatten. Tidningarna publicerar topplistor över makthavare i olika branscher och tv-serier som "House of Cards" skildrar formerna för maktutövande. Frågan handlar oftast om vem som har störst makt i dagsläget, men en ännu mer intressant fråga är vem som har makten att forma framtiden.

På sätt och vis är frågorna avhängiga varandra då alla handlingar som sker i nuet har konsekvenser även för morgondagen. En avgörande frågeställning är därför vem som har inflytande över hur samhället beskrivs. Jag är nämligen övertygad om att den som förmår påverka hur samhället och dess problem beskrivs, också kommer att få ett avgörande inflytande över hur framtiden utvecklas.

Ta arbetsmarknaden som exempel. Vi använder oss fortfarande av en begreppsapparat som om digitalisering, globalisering, värderingsförändringar och tjänstesamhällets utveckling inte hade skett. Vi talar om arbetsmarknaden utifrån termer av arbetare och tjänstemän, med utgångspunkten att de representerar olika homogena grupper. Arbetsmarknaden beskrivs som om den vore enhetlig och som om människor är delar av olika intressen.

Men så ser verkligheten inte längre ut. I dag är arbetsmarknaden mycket mer krävande och dynamisk. Den är mångfacetterad och förutsättningarna skiljer sig åt på de olika delarna av arbetsmarknaden. Men trots att de flesta skulle skriva under på detta, används ändå ett språkbruk som definierar arbetsmarknaden som endimensionell. Det är här det blir problematiskt. Samhällsanalysen spelar nämligen en rätt avgörande roll för vilka lösningar man tror fungerar. Ju mer uppdaterad bild och beskrivning av verkligheten vi har, desto bättre kan vi anpassa lösningarna.

Inför valet 2006 stod två verklighetsbilder mot varandra. Den ena sidan menade att den öppna arbetslösheten, så som den avspeglades i statistiken, var det stora samhällsproblemet. I kontrast till denna problemformulering etablerades utanförskapet. Det var inte bara två olika beskrivningar av Sveriges problem utan mer än så. Om problemen beskrivs olika kommer också lösningarna att göra det eftersom politikens syfte är att lösa problemen.

Nu står vi inför en liknande situation. I stället för intressegrupper på arbetsmarknaden är det nu människor som är den minsta gemensamma nämnaren. Det är därför hos människorna som lösningarna måste finnas, inte genom ovanifrån dirigerade lösningar som bygger på att arbetsmarknaden är enhetlig.

Med rätt miljö, trygghet och incitament kommer människor själva och i samverkan med andra att skapa utveckling och tillväxt. Men för att hitta fram till denna typ av lösningar behöver vi ett nytt sätt att beskriva ekonomin som en del av samhälls- utmaningen. Det parti, den organisation eller framtida makthavare som lyckas med denna bedrift kommer att få stort inflytande på Sveriges framtid.